

Asia: VN/21301/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi hoitotakuusta

Lausunnonantajan lausunto

Onko vastaaja

Hyvinvointialue (ml. Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä)

Kannatatteko hoitoon pääsyn 7 vuorokauden enimmäisajasta luopumista ja 14 vuorokauden säätämistä pysyväksi hoitoon pääsyn enimmäisajaksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa?

Kyllä

Mitä toimia alueellanne/toiminnassanne on tehty ja ollaan tekemässä 14 vuorokauden hoitotakuuseen pääsemiseksi?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tavoitteena on parantaa perusterveydenhuollon hoitoon pääsyä useilla toimenpiteillä. Hoidon saatavuutta voidaan parantaa kustannusneutraalisti esimerkiksi toimintamalleja kehittämällä ja vähähyötyisestä toiminnasta luopumalla. Muun muassa näiden toimenpiteiden myötä terveydenhuollon ammattilaiset voivat käyttää aiempaa enemmän työaikaansa potilaiden hoitamiseen. Sujuva työnkulku, toimiva yhteistyö ja kohtuullinen työmäärä ovat myös tärkeitä veto- ja pitovoimatekijöitä. Toisaalta perusterveydenhuollon vahvistaminen edellyttää myös lisää voimavaroja: omaa henkilöstöä on saatava lisää, jotta kasvavaan palvelutarpeeseen voidaan vastata. Rekrytointia tehostetaan, ja tarvittaessa käytetään ostopalveluita täydentämään omaa palvelutuotantoa.

Mitä haasteita alueellanne on tiukentuvan hoitotakuusääntelyn noudattamisessa?

Henkilöstön saatavuuden ongelmat, kasvanut palvelutarve ja tiukka taloudellinen tilanne vaikeuttavat hoitotakuusääntelyn noudattamista. Hoitoon pääsyn turvaamiseksi hyvinvointialue on joutunut hankkimaan vuokratyövoimaa, mikä aiheuttaa selvästi enemmän kustannuksia kuin vastaava työpanos oman henkilöstön tuottamana.

Miten arvioitte tilanteen kehittyvän?

Hyvinvointialueella on käynnissä useita toimenpiteitä, joilla hoidon saatavuutta parannetaan. Hoitoon pääsyn ja hoidon laadun parantaminen edellyttää kuitenkin lisää voimavaroja palvelutarpeen kasvaessa. Myös muita kuin potilaiden hoitoon liittyviä lakisääteisiä velvoitteita tulee tarkastella kriittisesti.

Avovastaus

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi hoitotakuusta.

Tausta

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkisen perusterveydenhuollon hoitotakuuta koskeva lainsäädäntö on muuttunut 1.9.2023 niin, että lääketieteellisesti tarpeelliseksi todetun perusterveydenhuollon kiireettömän sairaanhoidon ensimmäinen hoitotapahtuma on järjestettävä kolmen kuukauden sijaan 14 vuorokauden aikana. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan perusterveydenhuollon kiireettömän sairaanhoidon hoitoon pääsyn enimmäisaika tiukentuu seitsemään vuorokauteen 1.11.2024 lähtien.

Suun terveydenhuollossa hoitotakuu on niin ikään 1.9.2023 lähtien tiukentunut kuudesta kuukaudesta neljään kuukauteen, ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan suun terveydenhuollon hoitotakuu tiukentuu 1.11.2024 lähtien kolmeen kuukauteen.

Lausuttavana olevan hallituksen esityksen luonnoksen mukaan 1.9.2023 voimaan tullut 14 vuorokauden hoitotakuu pidettäisiin voimassa, mutta suun terveydenhuollon hoitotakuuseen ei tehtäisi muutoksia. Hallituksen esityksen luonnos pohjautuu pääministeri Orpon hallitusohjelmaan, ja esityksen perusteina ovat julkisen perusterveydenhuollon henkilöstöpula sekä tarve tasapainottaa julkista taloutta.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkemykset

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää hoidon saatavuuden parantamista perusterveydenhuollossa erittäin tärkeänä. Vaikka kiireellinen hoito on pystytty turvaamaan, kiireettömän hoidon saatavuus ei ole ollut riittävän hyvällä tasolla. Hyvinvointialue pitää lähtökohtaisesti hyvänä tavoitteena, että kiireettömään hoitoon pääsisi viikon sisällä hoidon tarpeen toteutumisesta.

Hyvinvointialueet ovat kuitenkin haastavassa tilanteessa: väestön palvelutarve on kasvanut ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä on ollut pitkään pulaa. Hoitoon pääsyn turvaamiseksi hyvinvointialueet joutuvat muun muassa hankkimaan vuokratyövoimaa, mikä aiheuttaa selvästi

enemmän kustannuksia kuin vastaava työpanos oman henkilöstön tuottamana. Samaan aikaan julkisen talouden tilanne on tiukka.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tavoitteena on parantaa perusterveydenhuollon hoitoon pääsyä useilla toimenpiteillä. Hoidon saatavuutta voidaan parantaa kustannusneutraalisti esimerkiksi toimintamalleja kehittämällä ja vähähyötyisestä toiminnasta luopumalla. Muun muassa näiden toimenpiteiden myötä terveydenhuollon ammattilaiset voivat käyttää aiempaa enemmän työaikaansa potilaiden hoitamiseen. Sujuva työnkulku, toimiva yhteistyö ja kohtuullinen työmäärä ovat myös tärkeitä veto- ja pitovoimatekijöitä. Toisaalta perusterveydenhuollon vahvistaminen edellyttää myös lisää voimavaroja: omaa henkilöstöä on saatava lisää, jotta kasvavaan palvelutarpeeseen voidaan vastata.

Hoitotakuuseen on tehty merkittävä kiristys 1.9.2023, kun perusterveydenhuollon kiireettömän sairaanhoidon hoitoon pääsyn enimmäisaika tiukentui kolmesta kuukaudesta 14 vuorokauteen. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkemyksen mukaan muutoksen vaikutuksia hoidon saatavuuteen ja jatkuvuuteen sekä hyvinvointialueen toimintaan ja talouteen pystytään tosiasiallisesti arvioimaan aikaisintaan vuonna 2024. Tästä näkökulmasta hyvinvointialue pitää perusteltuna, että 14 vuorokauden hoitotakuu pidetään toistaiseksi voimassa.

Hyvinvointialue yhtyy hallituksen esityksen luonnoksen perusteluihin myös siinä, että perusterveydenhuollon avosairanhoidossa 14 vuorokauden hoitotakuu on useimpien terveysongelmien kohdalla riittävä. Kuten luonnoksessa todetaan, hoitotakuu on kuitenkin enimmäisaika, jonka sisällä hoitoa on tarjottava – jos hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä todetaan, että potilas tarvitseekin hoitoa nopeammin kuin lain edellyttämässä enimmäisajassa, hoito järjestetään aiemmin.

Hoidon saatavuuden lisäksi hyvinvointialueiden on panostettava hoidon jatkuvuuteen. Parempi hoidon jatkuvuus on tutkimuksissa näyttänyt vähentävän sairaalahoitoon joutumisen riskiä ja jopa kuolleisuutta. Hoidon jatkuvuuden merkitys korostuu potilailla, joilla on pitkäaikaisia sairauksia. Hoitotakuun kiristäminen nopealla aikataululla saattaa jopa heikentää hyvinvointialueen mahdollisuutta parantaa hoidon jatkuvuutta: jos vastaanottoaika on annettava aina seitsemän päivän kuluessa, potilas ei välttämättä pääse tutun ammattihenkilön hoitoon. Hoitotakuun kiristäminen voi johtaa lyhytaikaisen vuokratyövoiman ja yksittäisten ostopalveluiden käytön lisäämiseen, mikä voi myös heikentää hoidon jatkuvuutta. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella perusterveydenhuollon hoidon jatkuvuutta parannetaan muun muassa tiimi- ja omalääkärimalleja kehittämällä sekä henkilöstön pitovoimatekijöihin panostamalla.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan lainsäädäntömuutoksen tavoitteena on turvata julkisessa terveydenhuollossa kiireettömään hoitoon pääsy kohtuullisessa ajassa mutta huomioida julkisen terveydenhuollon henkilöstövaje ja muut palvelujärjestelmän kantokykyyn ja toimivuuteen liittyvät seikat, jotka vaikuttavat perusterveydenhuollon mahdollisuuteen antaa palvelut laissa säädettyssä

enimmäisajassa. Hallituksen esityksen luonnoksen taustalla on lisäksi tarve tasapainottaa julkista taloutta. Hyvinvointialue yhtyy näihin hallituksen esityksen luonnoksen perusteisiin ja kannattaa perusterveydenhuollon kiireettömän sairaanhoidon hoitoon pääsyn enimmäisajan pitämistä 14 vuorokaudessa.

Hoidon saatavuuden ja jatkuvuuden parantaminen mahdollisimman hyväksi on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen keskeinen tavoite, ja sen saavuttamiseksi hyvinvointialueella on käynnissä useita toimenpiteitä. Hoitoon pääsyn ja hoidon laadun parantaminen edellyttää myös lisää voimavaroja palvelutarpeen kasvaessa. Perusterveydenhuoltoa on vahvistettava, eikä kiireetöntäkään hoitoa saa joutua odottamaan liian pitkään.

Kalliomaa Pilvi

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Markus Paananen, palvelualuejohtaja,
yhteiset sosiaali- ja terveysterveyst